

Висновок: Включаючи ці п'ять основних аспектів у навчальні програми підготовки працівників поліції, слухачі зможуть розвинути необхідні навички та компетенції, щоб орієнтуватися в складних умовах пост-окупаційного середовища, сприяти процесу подолання наслідків конфлікту та примирення, а також сприяти довгостроковій стабільності та добробуту постраждалого населення.

Список використаних джерел:

1. Кочерга О. Сенситивність як психофізіологічний стан людини. *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2013. № 17. С. 71–74. URL: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/7/11> (дата звернення: 15.05.2023).
2. Ханькевич А. М. Якісне формування негласного апарату як важливий чинник підвищення ефективності агентурно-оперативної роботи в сільській місцевості. *Актуальні проблеми оперативно-розшукової діяльності: Вісник ЛАВС ім.10-річчя незалежності України*. 2003. № 1. С. 81–87.
3. Ханькевич А. М., Сілюков В. О. Використання можливостей інформаторів для отримання оперативно-розшукової інформації в діяльності оперативних підрозділів карного розшуку в умовах сільської місцевості. *Методологічні проблеми теорії та практики оперативно-розшукової діяльності в сучасних умовах: Вісник ЛАВС*. 2005. № 1. Ч.2. С. 8–16.
4. Ханькевич А. М. Особливості проведення спеціальної (вербувальної) бесіди під час залучення кандидата до негласного співробітництва. *Науковий вісник ДДУВС : зб. наукових праць. Спецвип.* 2010. № 53. С. 293–301.
5. Francisco Gomes de Matos. Language, peace, and conflict resolution. *The handbook of conflict resolution: theory and practice*. 2nd ed. San Francisco, 2006. P. 158–175. URL: <https://inclassreadings.files.wordpress.com/2018/07/handbook-of-conflict-resolution.pdf&psig=AOvVaw0lYst28v0zZddKyjzq4jYy&ust=1684768377148774> (дата звернення: 15.05.2023).

Худенко Д.М.,
науковий співробітник
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗАСОБИ ПІДРОЗДІЛІВ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ З ВИЯВЛЕННЯ ПІДРОБКИ СУТНОСТІ

Підrobка сутності або документів, банкнот та чеків, цінних артефактів, печаток та штампів, вузлів та агрегатів, умисне надання неправдивих свідчень та т. ін. – це факти злочинної діяльності, з якими традиційно зустрічались та зустрічається оперативний склад кримінальної поліції загалом та інспекторський склад служби кримінального аналізу зокрема. Із новою активною фазою військової агресії з боку РФ набули поширення факти

викривлення інформації або її підробки на файлах різного формату, як безпосередньо людьми, так і опосередковано або за допомогою спеціального програмного забезпечення. Отже сьогодні, як і раніше протидія подібним злочинним проявам є актуальною. Тому на практиці від ініціаторів перед підрозділами кримінального аналізу постають завдання з вироблення аналітичного продукту, який би мітив нове довідкове знання про сутність, яка становить оперативний інтерес у частині виявлення ознак підробки, як самого файлу, так і його змісту чи контенту.

Питанням дослідження засобів з виявлення підробки сутності Д. Зоренко, Р. Лех, Д. Кулик, О. Червяков та інші вчені. Проте у контексті потреб кримінального аналізу дослідження виявились фрагментарними та не несуть комплексного характеру, особливо у частині, яка стосується цифрових джерел інформації, що останнім часом на практиці формує окрему лінію або напрям розвитку кримінального аналізу.

Під засобами підрозділів кримінального аналізу з виявлення підробки сутності ми розуміємо один або комплекс засобів, цільовим призначенням створення або застосування яких є виявлення ознак повного, часткового та виготовлення довільного зразка підробки сутності. Види таких засобів ми наведемо нижче.

Спочатку доцільно продовжити визначитись у поняттях. Уявлення про засоби підрозділів кримінального аналізу з виявлення підробки сутності пов'язано із декількома важливими кримінально-процесуальними, криміналістичними та оперативно-розшуковими категоріями, як-то докази, джерела, істина та підробка. Розглянемо їх більш детально. Одна з головних категорій – це докази. Адже весь процес досудового розслідування ґрунтується на їх виявленні, за їх допомогою вина доводиться або спростовується. Доказами в кримінальному провадженні відповідно до статті 84 КПК України є фактичні дані, отримані у передбаченому цим Кодексом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню [1]. Процесуальними джерелами доказів є показання, речові докази, документи, висновки експертів.

Істина має два основні значення: 1) при характеристиці знання – твердження або сукупність тверджень, що відповідають дійсності в найширшому розумінні цього слова; 2) у загальному і метафоричному розумінні істина – «справжній», ідеальний, справедливий порядок речей, що визначає смисл людських шукань у житті («правда») [2].

Підробка також має два значення: дія за значенням підробити, підробляти, підроблювати; те, що виготовлене як фальшива подоба чого-небудь, підроблена річ [3, с. 492]. У кримінальному праві підробка – це дії, що полягають у виготовленні несправжніх (фальсифікованих) документів, грошей, печаток тощо з метою видати їх за справжні, або внесенні у справжні предмети фальсифікуючих змін [4]. Виділяємо наступні види кримінальної

підробки сутності – повне, часткове та виготовлення довільного зразка.

Усі вищевказані категорії аналітичного дослідження перебувають в уявному очевидному або не очевидному зв'язку з засобами з виявлення підробки сутності. На старті дослідження ми маємо сутність та можемо уявити яка має бути істинна сутність, знаємо зазвичай як вона виглядає, де взяти її еталони, а також нам можуть бути вже відомі типові способи та ознаки її викривлення. Ми шукаємо сутності, створені людиною безпосередньо або опосередковано через засіб, як то через програмне забезпечення, у т.ч. за допомогою штучного інтелекту. При цьому, завжди варто розрізняти контент, який міститься у файлі певного формату, та сам файл. Як перший, так і другий можуть бути підробкою.

Слід також пам'ятати, що хтось міг до нас дослідити даний факт, а тому іноді починати доречно з вивчення результатів журналістських розслідувань. В нагоді стануть такі інформаційні ресурси, як <https://fsb.dossier.center/> або <https://gijn.org/2023/03/22/resursy-dlya-provedennya-rozsliduvan-pro-rosiyu/> чи інші. Наприклад, сайт NewsGuard складає «рейтинги довіри» для онлайн-новин та інформації, курує центром відстеження російсько-української дезінформації, який збирає повідомлення з більш ніж 150 російських дезінформаційних сайтів.

Звісно перед дослідженням необхідно самостійно обов'язково вивчити сутність, яка видається за реальну та ознаки реальної сутності, зробити її робочі копії або провести інші маніпуляції, наприклад, розкадрування. Під час такого аналізу, якщо це відеофайл, ми звертаємо увагу на невідповідність зображенню аудіодоріжці, незвичайні написи, сленг, імена, події, погодні умови, зміну освітлення, диспропорцію зображення, розмитості, заміна кольорової схеми, додавання нових чи не звичних елементів тощо.

Знайдену ймовірну підробку та оригінал доцільно задокументувати програмним засобами, наприклад, за допомогою відповідного сервісу hunch.ly або ж на крайній випадок на сервісі WayBackArchive чи Archive.ph, та в кримінально-процесуальному порядку.

Залежно від природи походження сутності можна виділити наступні засоби:

1) засоби з виявлення ознак підробки серед фото, аудіо й відео сутностей та їх інформаційного змісту:

– інтелектуальні тобто самостійне вивчення на зображенні роздільної здатності, відповідності розташування, номерних предметів або знаків реальному стану справ тощо. Наприклад, фотозображення, якість якого краща, зазвичай можна вважати першопохідним. Втім і це твердження слід ставити під сумнів адже існують програмні засоби з покращання фотозображень;

- спеціалізовані сервіси, за допомогою яких можна з'ясувати змінені версії зображень чи його копії з іншою роздільною здатністю, де їх використано тощо, як-то Image-search.org, Size.by, PimEyes чи PhotOSINT та інші;

- пошукові системи з функціями – зворотного пошуку зображень: Bing,

Google Lens, TinEye, Yandex та інші, завдяки яким можна спробувати наблизитись або знайти першоджерело чи отримати напрямок, за яким доцільно продовжити пошук ознак підробки;

- плагіни до пошукових систем з функціями пошуку зображень, аналізу метаданих та змін на фото, наприклад, Fake News Debunker by Invid;

- он-лайн сайти, де розмішено спеціальні інструменти для виявлення ознак підроблення зображення, наприклад, FotoForensics;

- розпізнати місце та встановити ракурс зйомки допоможуть відшукати такі ресурси, як ApolloMapping, EoBrowser, Geohints, GeoNames, Google Maps, Google Street View, Google Earth Engine, OpenStreetMap, OSM Finder, Landmark Recognition, Pic2Map Photo Location Viewer, PlaNet, Satellite Map, Wikimapia, Wikinearby, World Imagery Wayback тощо. Наприклад, Landmark Recognition створено для розпізнавання природних і архітектурних пам'яток, Wikinearby показує неподалік координат популярні місця;

- сканування відео на сервісі Deeware допоможе виявити ряд ознак підробок, YouTube Data Tools – метадані, а Mattw.io – геолокацію;

- сервіси на основі моделей штучного інтелекту. Вони створені для визначення того, чи на зображення людини має ознаки штучно згенерованого (AmIReal, Digital Image Forensic Analyzer, Fake Profile Detector), чи одна і та ж сама людина на різних фотографіях (Aperi'Solve, Betaface та Evergreen). Face ID від Evergreens також дозволяє ідентифікувати клієнта, порівнюючи його новий знімок із фото у власному репозиторії зображень [5].

2) засоби з виявлення ознак підробки документів:

- самостійне вивчення на предмет оформлення та відповідності встановленим шаблонам або порядкам, написання установчих даних людини або посади тощо. Наприклад, відповідність дати видачі робочому дню;

- державні сервіси з відкритих даних, наприклад, сервіс МВС України з пошуку паспорта громадянина України серед викрадених та втрачених за адресом: <https://wanted.mvs.gov.ua/passport/>.

До аналізу зображень документів можна застосувати засоби, перелічені нами вище;

3) засоби пошуку контенту у соціальній мережі або месенджері:

- інтелектуальні – самостійне вивчення на предмет співзвучності опису події з певної точки зору або наративу;

- CrowdTangle – моніторинг за ключовими словами, їх поширенням за регіонами та мовами;

- боти, наприклад, @MotherSearch – пошук контенту серед телеграм каналів;

- сервіси із використанням штучного інтелекту, які дозволяють знайти аналогічні публікації за змістом та посилання на них (Third-Party Fact-Checking Meta);

4) Спеціальні програмні засоби з виявлення емоцій та ризиків.

Наприклад, LVA 6.50 – інструмент, що проводить аналіз голосу

досліджуваного об'єкта для виявлення цілого спектру ризиків та емоцій, який включає три операційні режими: он-лайн віч-на-віч – аналіз відкритого діалогу/розслідування в режимі реального часу за допомогою комп'ютера та мікрофона; онлайн телефонний – аналіз телефонної розмови/інтерв'ю/допиту; оф-лайн – аналіз записаного матеріалу з різних джерел. Крім того, BigDataCredit від Artelligence, завдяки якому підвищено точність кредитного скорингу і розширюємо знання про позичальників.

Як бачимо, нами наведено програмне забезпечення та інформаційні ресурси спеціального або двійного призначення.

На завершення слід зазначити, що це перелік або видова класифікація не є вичерпною через різноманіття програмного забезпечення та інформаційних ресурсів. Як варіант, у залежності від характеру створення та застосування засобу – фундаментального та прикладного характеру. В останньому випадку, до такого різновиду можна умовно віднести ресурс Carbon Dating The Web, який визначає дату створення веб-сторінки. Окрему групу прикладного характеру можуть становити витoki даних та сервіси, пов'язані із ними. Наприклад, Have I Been Pwned, один із популярних та безкоштовних сервісів для перевірки акаунту на виток даних.

Вважаємо, що перспективними для вивчення та збагачення свого арсеналу є засоби, які використовують у журналістських розслідуваннях та групи міжнародних слідчих груп або правоохоронні органи. По розглянутій нами лінії кримінального аналізу випадку в нагоді стануть тематичні підбірки інформації на спеціалізованих інтернет ресурсах, наприклад, OSINT-інструменти та сервіси для збору інформації, обробки даних та проведення розслідувань по відкритих джерелах інформації [6].

Варіативність засобів кримінального аналізу може бути різною від одного до комплексу чи аж до залучення автора або осіб з джерела, якщо дозволяють обставини.

Література

1. Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
2. Істина / М. В. Попович // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-12757>
3. Словник української мови: в 11 томах. – Том 6, 1975.
4. Юридична енциклопедія: В 6 т. /Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К.: «Укр. енцикл.», 1998.
5. Сайт компанії Evergreens // <https://evergreens.com.ua/ua/box-products/face-id/demo.html>
6. OSINT інструменти для розвідки на основі відкритих джерел // <https://www.molfar.global/useful-apps-table>